

Eston Millî Destanı “Kalevipoeg” *National Epic of Estonian “Kalevipoeg”*

Dr. Gonca KUZAY DEMİR*

Özet

Halk edebiyatının en önemli eserlerinden olan destanlar, tüm dünyada yaygın olarak tespit edilebilen türlerdendir. Dünya destanları genel olarak değerlendirildiğinde; bu eserler bağlam, içerik ve yapıözellikleri itibariyle birbirlerinden farklı olmakla birlikte, özellikle işlevleri bakımından büyük benzerlik taşımaktadır. İşlevsel açıdan, millî kimlik taşıyan ve ulusal çıkarları ön planda tutan bir kahramanlık anlayışıyla oluşturan bu eserlerin oldukça fazla benzer özellikleri de bulunmaktadır. Dünya milletlerinin destanları arasında Eston halkının millî destanı kabul edilen Kalevipoeg ayrı bir yer tutmaktadır. Türkiye’de yalnızca birkaç makale yayınında adı geçen Kalevipoeg, Eston halkının kimlik oluşumunu sağlamış ve millî uyanışı gerçekleştirmiş bir destandır. Ayrıca bağlamsal, yapısal ve içeriksel özellikleri oldukça farklı olan bu destan, 19. yüzyılda Friedrich Reinhold Kreutzwald tarafından kaleme alınmış bireysel yaratıcılığın hâkim olduğu bir eserdir. Eston halkının gündelik hayatının bir parçası haline gelen Kalevipoeg ve onun anlatıları, günümüzde dahi Eston edebiyatını etkileyen güçlü bir eserdir. Bu makalede; Avrupa’nın kuzey halklarından biri olan Estonların Kalevipoeg destanı tanıtılacaktır. Öncelikle destanın yaratıcısı Friedrich Reinhold Kreutzwald hakkında bilgi verilecektir. Daha sonra destanın oluşum süreci ve kaynakları üzerinde durulup, yapı, içerikve işlev özellikleri bakımından destan tanıtılacaktır. Ayrıca çalışmanın sonunda Kalevipoeg destanının özeti verilecektir. Böylelikle Türkiye’deki destan çalışmalarına dünyadan farklı bir örnek verilerek katkı sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Destan, Estonya, Kalevipoeg, Kreutzwald, kimlik.

* Manisa Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Manisa, goncakuzay@hotmail.com

Abstract

Epics, one of the most important work of folk literature, are widely found genres in the world. When the epics around the world area nalyzed, it can be said that these works are different from each other in terms of context, content and structure features, but they are particularly similar with their functions. Functionally, these works, which have national identity and form with a heroism that prioritises national interests, have very similar characteristics. Kalevipoeg, the national epic of the Estonians, takes a special place among the epics of the world. Kalevipoeg, which is known in Turkey by only a few articles, is an epic that has created the identity of Estonians and has achieved national awakening. In addition, it's contextual, structural and contextual features are quite different. It is a work of individual creativity written by Friedrich Reinhold Kreutzwald in the 19th century. Kalevipoeg and his narratives, which have become the parts of the daily life of theEstonian people, have strong affects of the modern literature of Estonians. In this article, the epic of Kalevipoeg will be presented. Firstly, you will be informed about Friedrich Reinhold Kreutzwald, the creator of the epic. Then the formation process and resources of the epic will be focused on and the epic will be introduced in terms of structure, content and function characteristics. At the end of the study, a summary of Kalevipoeg will be given. In this way, a contribution will be made to epic studies in Turkey by presenting of different example of the epic.

Keywords: *Epic, Estonia, Kalevipoeg, Kreutzwald, identity.*

Halk edebiyatının en önemli eserlerinden olan destanlar, tüm dünyada yaygın olarak karşılaştığımız edebî eserlerdendir. Kahramanlık odağında millî bir ruha sahip olan bu eserler milletlerin edebiyatında önemli bir yer işgal eder. Millî bir bilinçle oluşturulan bu eserler, günümüzdeki sanat eserlerine de kaynak teşkil etmektedirler.

Destanlar genel olarak değerlendirildiğinde; yaratım, aktarım ve kullanım bağlamları, içerikleri, motifleri ve yapısal özellikleri itibariyle birbirlerinden farklı pek çok destan tespit edilir. Bununla birlikte, millî kimlik taşıyan ve ulusal çıkarları ön planda tutan bir kahramanlık anlayışıyla oluşturulan bu eserlerin işlevleri açısından oldukça fazla benzer özellikleri bulunmaktadır. Bu durum tüm dünyada ortak bir tür olmasına rağmen; epik eserler olan destanların bir çatı altında toplanarak tanımlanmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, her milletin destan geleneğinin kendi iç dinamikleri doğrultusunda tanımlanması söz konusudur.

Destanlar söz konusu olduğunda Finlilere ait Elias Lönnrot tarafından bir araya getirilen Kalevela destanının ayrı bir yeri bulunmaktadır. Oluşumu bakımından farklılık arzedən bu eser, Lönnrot tarafından halk arasından derlenerek yazılı hale getirilmiştir. Ulusallaşma sürecinde Fin halkının kültürel

mirası olarak işlev gören eser, kimlik oluşumunda büyük rol üstlenmiştir (Abdurrezzak2014: 7). Halk arasındaki küçük destan parçalarının birleştirilerek yazıya aktarılmasıyla oluşturulan bu eser, yazının olmadığı zamanlarda oluşmuş büyük hacimli eserlerin günümüze kadar varlığını sürdürmesine bir örnek teşkil etmektedir (Çobanoğlu 1998: 9).

Kalevela destanının dünya çapındaki popüleritesine oranla aynı coğrafyanın bir diğer eseri Kalevipoeg destanı oldukça az kişi tarafından bilinmektedir. Kalevipoeg destanı da Eston halkının kimlik oluşumunu sağlamış ve millî uyanışını gerçekleştirmiş bir destandır. Ayrıca bağlamsal, yapısal ve içeriksel özellikleri oldukça farklı olan bu destan, günümüzde dahi Eston edebiyatını etkileyen güçlü bir eserdir.

Bu makalede; Avrupa'nın kuzey halklarından biri olan Estonların Kalevipoeg destanı tanıtılacaktır. Çalışmada öncelikle destanı kaleme alan Friedrich Reinhold Kreutzwald hakkında bilgi verilecektir. Daha sonra destanın oluşum süreci ve kaynakları üzerinde durulup, yapı, içerik ve işlev özellikleri bakımından destan tanıtılacaktır. Ayrıca çalışmanın sonunda Kalevipoeg destanının özeti verilecektir. Böylelikle Türkiye'deki destan çalışmalarına dünyadan farklı bir örnek verilerek katkı sunulacaktır.

Tarih boyunca oldukça fazla savaşın ortasında kalan Estonya, Rusya'nın Avrupa'ya açılan kapısı konumundadır. Ülkenin jeopolitik önemi nedeniyle, Estonlar, İsveç, Alman ve Rus egemenliği altında 20. yüzyıla kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. İlk olarak 1918 yılında bağımsızlık ilan eden Estonya, ardından yaşanan sıkıntılı günlerin ardından 1991 yılında Sovyetler Birliğinden ayrılarak bağımsızlığına yeniden kavuşmuştur (<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-estonya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>). 2018 yılı itibariyle bağımsızlıklarının 100. yılını kutlayan Estonlar, millî değerlerine ve kültürlerine oldukça bağlı bir millettir. Estonların kültürlerine olan bağlılıklarında, 19. yüzyılın sonlarında Avrupa'daki aydınlanma hareketlerinden etkilenen ve Estonlar için ulusallaşma hareketini başlatan Eston aydınlarının etkisi oldukça fazladır. Çünkü Avrupa'daki Aydınlanma ve ulusallaşma hareketlerinden etkilenen Eston aydınları, millî uyanışın ancak halk bilgisi ürünleriyle sağlanabileceğine karar vermişlerdir. Bu süreçte 19. yüzyılın sonlarında bir grup üniversite öğrencisi Tartu'da bir çatı altında birleşmiş ve halk kültürü ürünlerini derlemeye başlamışlardır. Kalevipoeg destanını kaleme alan Friedrich Reinhold Kreutzwald de bu aydınlardan biridir (Arukask 124-126).

Friedrich Reinhold Kreutzwald (1803-1882), Estonya'nın kuzeybatısında yer alan Kadrina köyünde doğmuştur. Babası bekçi, annesi ise hizmetçidir. 1815 yılına kadar kölelik ile idare edilmişlerdir. Kreutzwald, bir Eston ailenin üyesi

olmasına rağmen adın Alman isimlerindedir. Hayata şanssız başlamasına rağmen Kreutzwald iyi bir eğitime sahip olur. Ülkenin başkenti olan Tallinn’de okur ve öğretmenlik yapmaya başlar. Doktor olmak isteyen Kreutzwald tıp eğitimi almak için, St. Petersburg’da bulunan Askeri Tıp Akademisi’ne başvurur. Fakat başvurusu köylü sınıfına mensup olduğu gerekçesiyle kabul edilmez. 1825 yılında Tartu Üniversitesi bünyesinde yer alan Tıp Akademisi’nde okumaya başlar. Üniversite yılları Kreutzwald’a yeni bir hareket alanı oluşturur. Kreutzwald, üniversite yıllarında edebiyata olan ilgisini daha profesyonelce yönlendirmeye başlar. Alman edebiyatından Estonca’ya çeviriler yapar. Alman Romantizm akımının öncülerinden Herder’in düşüncelerinden ve 19. yüzyılda Batı Avrupa’da Aydınlanma hareketini başlatan aydınların fikirlerinden etkilenir. Kreutzwald, Tartu Üniversitesi’nde öğrenciliği sırasında Friedrich Robert Faehlmann ile tanışır. Faehlmann, 1838 yılında Eston dil ve kültür varlıklarını koruma amacıyla oluşturulan küçük bir öğrenci topluluğunun (Eston Learned Society-ELS) kurucusudur. Kreutzwald da bir yıl sonra ELS’ye katılır. Finlilerin destanı Kalevala’nın oluşum sürecinden etkilenen Faehlmann, Lönnrot gibi Eston halk şarkılarını ve anlatılarını toparlayarak, Kalevipoeg destanının ilk basit halini oluşturur ve 1839 yılında “Ancient Tales” adıyla Eston halk efsanelerinde kötü niyetli devi, Eston halkı için savaşan Kalevipoeg olarak sunar. Bu yıllarda Kreutzwald, Estonya’nın küçük bir kasabası olan Võru’da doktor olarak çalışmaktadır.¹ 1844 yılında Lönnrot, Estonya’ya gelir ve Tartu’da Faehlmann ile görüşükten sonra, Võru’da Kreutzwald’ı ziyaret eder. 1850 yılında Faehlmann’ın ölümünün ardından Kreutzwald, Kalevipoeg’i yeniden yazar. Estonian Learned Society tarafından 1857-1861 yılları arasında parça parça yayımlanan eser, aynı zamanda Almanca olarak basılır. Bir kitap olarak Almanca baskısı 1961 yılında Tartu’da yapılır. 1962 yılında ise, Estonca olarak Finlandiya’da yayımlanır. Eser, Kreutzwald’a uluslararası ödüller kazandırır. Kreutzwald, 1877 yılında Tartu’ya taşınır ve yaşlılık dönemini burada geçirir (Talvet).

Eston edebiyatının şaheseri olarak kabul edilen Kalevipoeg destanı ve dolayısıyla onun yaratıcısı Kreutzwald, Eston millî uyanış hareketinde önemli bir yer işgal etmektedir. 19. yüzyılda Kalevipoeg destanının yazılması, bağımsızlığı isteyen Eston aydınları için bir zorunluluk olmuştur. Jüri Talvet, Kalevipoeg destanının yazılmasında G. J. Schultz-Bertram adlı Baltık Alman asıllı tıp

¹Madis Arukask, Kreutzwald’ın Kalevipoeg destanının ilk nüshasını 1835 yılında oluşturduğunu, fakat o yıllarda basamadığını, Fin destanı Kalevela’nın yayımlanmasının ardından, Kalevela’nın da etkisiyle kendisinin eseri yeniden yazmaya başladığını ifade eder (128).

doktorunun etkisinin unutulmaması gerektiğini de ifade eder. Schultz-Bertram bir folkloristtir ve Estonların milli bağımsızlık fikrinin hızla yayılmasını sağlamıştır (Talvet). Eston destanının yaratılmasını destekleyen G. J. Schultz-Bertram, 1839 yılındaki ELS’teki konuşmasında Kalevipoeg’i Herkül gibi iyi karakterlerle eş tutan görüşlerini paylaşır ve onun hakkındaki hikâyelerin toplanması ve destanın yeniden yaratılması için aydınları teşvik eder. Ona göre, Eston halkının yeniden doğuşunda bu eser önemli bir yer üstlenecektir (Arukask 127).

Kalevipoeg destanının yazılmasında kaynak teşkil eden mitik anlatıların ilk derlenmesi 1817 yılına dayanır. Kristjan Jaak Peterson, 1822 yılında “Mythologia Fennica” adlı Fin mitolojisi hakkındaki eseri Estonca’ya çevirir. Fakat Fin kralları, kahramanları ve halk inanışları hakkındaki bu eseri sadece çevirmekle kalmaz, aynı zamanda Petersonotantik Fin materyalini Eston mitolojisine adapte eder ve esere yorumlarını ekler (Arukask 126).

Peterson, Faehlman, Schultz-Bertram ve Kreutzwald’ın emekleriyle bilinçli bir üretim sürecinin sonunda Kalevipoeg destanı, bireysel yaratıcılıktan halkın sahiplendiği millî bir destana dönüşmüştür. Halkın bu denli sahiplenmesi, eserin halk bilgisi ürünlerini temel kaynak olarak kullanmasından kaynaklanmaktadır. Kreutzwald bir yazar olarak kendi kurgusu dâhilinde halk anlatılarını şiirleştirmiş ve uygun yerlerde halk şarkılarını ekleyerek eserini oluşturmuştur. Kreutzwald ayrıca kendi kurgusuna bağlı olarak folklor ürünlerinde başka birtakım değişiklikler yapmıştır. ÜloValk’a göre; Kreutzwald eseri oluştururken, folklorda üç değişim gerçekleştirmiştir: Bunlardan ilki halk arasında lirik kadın şarkıları olarak bilinen eserleri, destan metninde kahramanlık formunda kullanmıştır. Ayrıca, halk masallarında vahşi dev olarak bilinen Kalevipoeg’i, halkın romantik kralına dönüştürmüş ve ona kutsal bir boyut kazandırmıştır. Son olarak ise farklı epizot parçalarını birleştirirken, biyografik anlatım modeline başvurmuştur (Valk 80-82).

Destan kahramanı Kalevipoeg’in kötü devden dönüşümü aslında Faehlmann’ın ilk kaleme aldığı versiyonda gerçekleşmiştir. Schultz-Bertram’ın görüşleri, Faehlmann’ın uygulaması ve son olarak Kreutzwald’ın kurgusuyla Kalevipoeg, Eston halkının koruyucu liderine dönüşmüştür. Faehlmann’ın yazmış olduğu ilk kurguda halk kahramanları hakkında hiç halk şarkısı bulunmaması gerekçesiyle halk anlatılarındaki Kalevipoeg ve ona bağlı şarkılar kullanılmıştır. Böylelikle Faehlmann insanların lideri olan Kalevipoeg’i oluşturmuştur. Fakat Kalevipoeg aynı zamanda masalarda canavar gibi hareket etmektedir. Burada mitik tasavvurda bir dönüşüm gerçekleştirilir. Kreudzwald ile mitolojik kahraman profesyonel bir kurgu ile işlenir (Larm 266).

Kalevipoeg destanı yapısal olarak; iki giriş ve 20 hikâyeden oluşmaktadır. Destanda 19000'den fazla mısra bulunmaktadır. Eserde ayrıca geleneksel halk şarkıları yer almaktadır. Bu şarkılar halk arasındaki bilinen şekillerinde eserde olduğu gibi kullanılmıştır. Fakat bu şarkıların oranı eserin ancak %12,5 kadardır. Kreutzwald eseri oluştururken kendi şiirlerini yazmıştır. Fin destanı Kalevela'nın ölçüsüne de oldukça benzer olan bu ölçü, Eston halk şiirinin geleneksel ölçüsüdür ve eserden sonra Kalevipoeg ölçüsü olarak bilinmektedir (Arukask 123, 130).

Kalevipoeg içeriği bakımından; Eston halkının lideri konumunda olan Kalevipoeg'in yurdunu korumak için yeraltı canavarları, şeytanlar, cadılar gibi düşmanlarına karşı vermiş olduğu mücadeleyi anlatmaktadır. Destan, Estonya halkının bağımsızlık mücadelesinin bir sembolüdür. Eserde, Kalev'in tek amacı kendi topraklarını, ülkesini inşa etmek ve düşmanlardan korumaktır. Babasının hikâyesi ile başlayan eser, Kalev'in halkını ve topraklarını korumak amacıyla verdiği mücadeleyi anlatır. Destan sonunda Kalevipoeg'in ölmesine rağmen, destan Estonyalılara geleceğe dair güvence ve umut vermektedir. Çünkü Kalevipoeg mutlaka bir gün gelecek ve yine halkına özgürlük ve mutluluk getirecektir (Laakve Viires 292).

Destanda anlatılan olayların %90'ı folklor (halk bilgisi) kaynaklıdır. Bunlardan %75'i Eston folkloruna aittir. Eserde mitolojik dönemin izlerinden semavî dinler sonrasına kadar pek çok sürecin izlerini görmek mümkündür. Eston halk anlatmalarının yanı sıra, Fin halk anlatmaları gibi tüm Avrupa'da yaygın olarak bilinen anlatmaların izlerini taşımaktadır. Özellikle doğu Estonya'nın doğal çevre özellikleriyle ilgili anlatmalar, göllerin, tepelerin, taşların, su kaynaklarının nasıl oluştuğu, nasıl şekil aldığına dair anlatılar Kalevipoeg ile birleştirilerek anlatılır (Arukask 129-131). Gurly Vedru ve Krista Karro, Kalevipoeg gibi bir devin Estonya'nın kuzey ve doğu bölgelerindeki değişik yeryüzü şekillerinin açıklanmasında, oluşum ve imha bakımından uygun bir fail olduğunu ifade ederler (2013: 217).

Kalevipoeg'i metinler arası ilişkiler bakımından değerlendiren Marin Laak ve Piret Viires, eserin iki boyutta metinler arası ilişki katmanı oluşturduğunu ifade etmektedir. Araştırmacıların "dinamik kum saati modeli" şeklinde açıkladıkları metinler arası ilişkide Kalevipoeg destanı ortada yer almaktadır. Alt katmanda eserin kaynak olarak kullandığı önceki eserler yer almaktadır: 1) Aeneis, Kalevela, Odisse edebi kaynak metinler; 2) halk şarkıları; 3) mitolojik ikonlar ve 4) Uluslararası folkloristik kökenli motifler, arketipler. Kalevipoeg destanının üst katmanında ise, onun etkisi ile oluşturulan modern Eston edebiyatı, filmleri, müzikleri, kısacası her türlü sanat dalı bulunur (2004: 302-303).16 yabancı dile çevrilen ve Estonya'da 19 ayrı baskısı bulunan Kalevipoeg destanı döneminden

sonra da pek çok alanda sanat eserlerini etkilemiştir. Destanın sadeleştirilmiş örneklerinden destanın çocuk hikâyeleri, tiyatro eserleri gibi adaptasyonlarına kadar çeşitli sanat dallarında etkilerini görmek mümkündür (Hasselblatt 44-60).

İşlevsel olarak Kalevipoeg oldukça başarılı olmuş bir eserdir. Eston millî destanı olarak kabul edilen Kalevipoeg, modern Eston kültürünün ve onun gelişiminin sembolü haline gelmiştir. Eser, geleneksel anonim anlatılardan oluşmakla birlikte yazarının yaratıcılığını taşıyan modern bir eser olarak Eston kimliğinin oluşumunda önemli bir rol üstlenmiştir (Arukask 123-124).

Kalevipoeg destanı içeriğindeki halk bilgisi ürünleri ile millî bilincin oluşmasını sağlamış ve Eston halkının kendi kültürel değerlerine sahip çıkmasını teşvik etmiştir. 19. yüzyılda destanın kaleme alınmasıyla daha dar bir çevre tarafından bilinen halk anlatıları, geniş bir sahaya yayılarak bilinir hale gelmiştir. Bu nedenle Kalevipoeg halk anlatmalarının oluşumu ve aktarımında farklı bir katmanlaşmayı oluşturmuştur (Vedru ve Karro 212).

Sonuç

Kalevipoeg, 19. yüzyılda tüm Avrupa’da etkili olan Aydınlanma düşüncesinin ve Romantizm akımının Estonya topraklarındaki yansımalarının ürünüdür. Ulusallaşma sürecinin önemli bir eseri olan bu eser, bilinçli üretim sürecinin ürünü olan millî bir destandır. Destanın oluşumunda farklı katmanlaşmalar görülür. Mitolojik dönemin izlerinden semavî dinler sonrasına kadar pek çok sürecin izlerini görmek mümkündür. Eston halk anlatmalarının yanı sıra, Fin halk anlatmaları gibi tüm Avrupa’da yaygın olarak bilinen anlatmaların izlerini taşımaktadır. Kalevipoeg’in destan formunda bir eser olarak bir araya getirilmesi Kreutzwald tarafından gerçekleştirilmiştir. Çok farklı kaynaktan ilham alan Kreutzwald, kendi yaratıcılığı doğrultusunda kurguyu ve şiirleri oluşturmuştur. Eserde geleneksel Eston halk şarkıları da kullanılmıştır. Kısa sürede halk tarafından sahiplenilen eser, halk arasındaki anlatmaları da yeniden canlandırmıştır. Estonya’nın doğal çevre özellikleri ile bir bütünlük oluşturan bu anlatmalar, Kalevipoeg destanının halk arasında yaşayan varyantları gibidir.

Estonların dil ve kültür bilincinin oluşmaya başladığı, halk bilimi çalışmalarının başladığı yıllara denk gelen destanın oluşum süreci kimlik oluşumunu sağlaması bakımından oldukça başarılı olmuştur. Eser, millî kahraman Kalevipoeg özelinde Estonların koruyucusu olma vasfıyla çeşitli inanma ve anlatmalarla gündelik hayatın içine yerleşmiştir. Günümüzde Kalevipoeg destanı, Eston halk edebiyatının en önemli eseridir. Destan kahramanı Kalevipoeg ise, ünü sınırları aşan bir Eston sembolüdür.

Kalevipoeg Destanının Özeti²

Kalevipoeg Destanı 20 hikâyeden oluşmaktadır.

İlk hikâye Kalevipoeg'in babasının kuzeyden gelişiyile ilgilidir. Kalev üç kardeşten biridir. Kuzeyde yaşamaktadırlar. Diğer iki kardeşinden birisi doğuya Rusya'ya diğeri batıya Norveç'e gitmiştir. Fakat Kalev güneye yönelir ve bir kartalla kuzey Estonya kıyılarına gelir. Fakat bir insan için yalnız olmak zordur. Kalev bir civciv, genç bir karga ve siyah keklik yumurtası bulur. Onlara bakar ve onlardan üç kız olur. Civciv olan Salme, siyah keklik yumurtası Linda, genç karga da eserde detaylı anlatılmayan bir kız olur. Daha sonra bu kızlara güneş, ay, yıldızlar, su ve rüzgâr talip olur. Salme bir yıldızı seçer. Düğün günü Linda'nın talipleri de düğüne gelirler. Linda çoğunu reddeder ve sonunda Kalev'i kabul eder, evlenirler.

İkinci hikâye Linda ve Kalev'in oğullarıyla ilgilidir. Bu hikâyede Linda son oğluna hamileyken Kalev hastalanır ve ölür. Kalev'in mezarı için taşlar getirilirken, Linda çok fazla gözyaşı döker. Öyle ki Tallinn'in yakınında bir göl oluşur. Kalev'in mezar taşları, Tallinn'in merkezinde yer alan Katedral tepesini oluşturur. Daha sonra Linda çok zor bir doğumla son oğlu olan Kalevipoeg'i dünyaya getirir. Kalevipoeg, babası gibi çok güçlüdür. Küçük bir bebek iken, genç ağaçları kökünden söker. Çok hızlı bir şekilde büyür. Bu dönemde Linda, Fin büyücüsünün de içinde bulunduğu pek çok talibi reddeder.

Üçüncü hikâyede Kalevipoeg, diğer erkek kardeşleriyle bir ava gider. Bu avda çok eğlenirler, şarkılar söylerler. Fin büyücüsü Linda'nın onu reddetmesini hazmedemez ve oğullarının yokluğundan faydalanır. Estonya'ya geri gelir ve Linda'yı Finlandiya'ya kaçıır. Linda sert bir şekilde direnir ve çığlık çığığa yardım ister. Uku, yüce gökteki en büyük tanrı, aynı zamanda gök tanrısının da tanrısı olarak bilinir, Linda'nın sesini duyar ve Fin büyücüsünün içine düşmesine neden olan bir fırtına yaratır. Bu fırtına Linda'yı kurtarır ama bu gerginlikten etkilenen Linda ölür ve bir kayaya dönüşür. Avdan dönen çocukları evi boş görürler ve her yerde annelerini ararlar. Kalevipoeg, annesini Fin büyücüsünün kaçırdığını tahmin eder ve danışmak ve tavsiye almak için babasının mezarına gider.

Dördüncü hikâyede Kalevipoeg, annesini bulmak için Finlandiya'ya yüzer. Yol üzerinde bir adada durur ve genç bakire bir kızın şarkı söylediğini duyar.

² Kalevipoeg destanının özeti, "Kalevipoeg Studies The Creation and Reception of an Epic" adlı eserden çeviri yapılmıştır (Hasselblatt 17–24). Destanın bir başka özeti Türkçe olarak bir makale yayınında yer almaktadır (Mamedova 2011: 13–15).

Şarkıyı çok beğenir ve kızla tanışır. Birbirlerine tutkuyla ve özlemle bağlanırlar. Kalevipoeg bu kızla birlikte olur. Kızın çığlıklarını ailesi duyar ve babası kızının iyi olup olmadığından endişe eder ve yanlarına gelir. Kalevipoeg kendisinin kim olduğunu anlatır. O sırada kızın yüzü soluklaşır, ayağı kayar ve denizin derinliklerine düşer. Kalevipoeg hemen kızı kurtarmaya çalışır, fakat dalgalar kızı içine çeker. Kalevipoeg yolculuğuna devam eder. Kızın annesi kızını aramaya devam eder. Kızını bulmaz ama bir kartal yumurtası, demirden bir şapka, bir ağaç kalıntısı ve birtakım başka şeyler bulur. Daha sonra denizin derinliklerinden kızı tarafından söylenen ve ölümünün nedenini anlatan uzun gizemli bir şarkı duyar.

Beşinci hikâyede Kalevipoeg Finlandiya’ya varır. Gücünü toparlamak için biraz uyuduktan sonra büyücüyü aramaya koyulur. Büyücünün evini bulana kadar bir süre geçer. O vardığında büyücünün çağırdığı şeytanlar ve savaşçılarla mücadele eder ve onları yener. Büyücü olayları ona anlatır, fakat Kalevipoeg ona inanmaz ve onu öldürür. Fakat annesine ne olduğunu öğrenmeden onu öldürdüğüne de pişman olur ve o kadar yorulmuştur ki büyücünün evinde uykuya dalar. Rüyasında annesinin öldüğünü öğrenir.

Altıncı hikâyeye Finlandiya’da devam etmektedir. Kalevipoeg, Estonya’ya dönmeden önce bir kılıç almaya karar verir ve ünlü Fin demirciyi aramaya koyulur. En sonunda bulur. Demirci ona birçok kılıç gösterir. Fakat bunların hepsi ilk vuruşta kırılır. En sonunda demirci ona özel ve çok pahalı bir kılıç getirir. Aslında bu kılıç Kalevipoeg tarafından doğacak oğlu için sipariş edilmiş, fakat ölümü nedeniyle orada kalmış bir kılıçtır. Bu kılıç, her testten geçer ve Kalevipoeg onu alır. Bu kılıcı almasını kutlamak için bir ziyafet düzenler. Bu ziyafette Kalevipoeg macerası ve adada yaptıkları hakkında o kadar çok övünür ki demircinin oğlu ile tartışır. Demircinin oğlu aslında adadaki kızın müstakbel eşi olacaktır. Çıkan kavgada Kalevipoeg kılıcını çeker ve demircinin oğlunu öldürür. Korkan demirci kılıcı lanetler: “Bu kılıç, bir gün Kalevipoeg’in ölümü olsun!”

Yedinci hikâyede Kalevipoeg Estonya’ya döner. Kalevipoeg denizi geçerken, kızın denizin dibinden şarkı söylediğini duyar. Bu kız aynı zamanda Kalevipoeg’in işlediği suç için ağıt yakmaktadır. Çünkü bu kız gerçekte Kalevipoeg’in kız kardeşidir. Karaya vardığında eve giderken bir elf şarkısı duyar, bu şarkı ile annesini hatırlar ve onun kesinlikle öldüğünü anlar. Eve vardığında kardeşleri ona o yokken yaşananları anlatırlar. Kalevipoeg de onlara yaşadıklarını anlatır, fakat demircinin oğlunu öldürdüğünden ve adadaki bakire kızıdan hiç bahsetmez. Kardeşler bir kral seçmeye karar verirler. Kalevipoeg, güç kazanmak için babasının mezarına bir kez daha gider.

Sekizinci hikâyede kardeşler kimin kral olabileceğine karar vermek için toplanabilecekleri bir yer ararlar. Sonunda göl kenarına gelirler ve üç taş bulurlar ve taşı en uzağa atan kişinin kral olmasına karar verirler. Kaybeden iki kişi de ülkeyi terk edecektir. En büyük olan kardeş taşı gölün içine atar. Ortanca kardeş karşı kıyıya atar. Kalevipoeg ise, taşı gölün arkasındaki çok uzak bölgelere kadar atar ve o kral olur ve ülkenin başına geçer. İlk olarak toprağı işlemeye çalışır. Üç gün sonra Kalevipoeg çok yorulur ve derin bir uykuya dalar. O uyurken, atı kurtların ve ayıların saldırısında uğrar ve ölür.

Dokuzuncu hikâyede Kalevipoeg uyanır ve atının öldüğünü anlar ve ormandaki tüm vahşi hayvanları öldürmeyi planlar. Fakat çok geçmeden yorgun düşer ve uzanır. Uyumadan önce, bir elçidüşman kuvvetlerinin yaklaştığını bildirir. Kalevipoeg ülkenin nasıl savunulacağına dair görüşlerini söyler ve yeniden uyumaya çalışır. Fakat bu sefer de başka bir elçi gelir ve ertesi güne kadar yapacaklarını bildirir. Fakat bu elçi Kalevipoeg'i uyandırmak için ısrar eder, çünkü büyük tanrı Yaşlı Taara, Kalevipoeg'in dünyada yapmış olduğu işlere bakmak istemektedir. Bir süre uyuduktan sonra Kalevipoeg elçi gönderir ve savaşın devam etmesi durumunda kendisinin bizzat geleceğini bildirir. Bu hikâyeye bir monologla sonuçlanır. Çünkü savaş elçisi dönüş yolunda pek çok olumsuzlukla karşılaşır. Bunun uğursuz bir mesaj olduğunu düşünür ve insanların huzurunu kaçırmamak için bu mesajı götürmez.

Onuncu hikâyede Kalevipoeg, Kikerpära bataklığını geçerek kendisine yeni bir at arar. Kikerpära bataklığında şeytanın iki oğlu sınır konusunda anlaşmazlık yaşamaktadır ve Kalevipoeg'e danışırlar. Kalevipoeg'in yardımcısı Alevipoeg bataklığı inceler ve bir sınır belirler. Alevipoeg çalışırken derinliklerden bir su canavarı ortaya çıkar ve eğer onun bataklığının suyunu kesmezse onu ödüllendireceğini söyler. Bunun üzerine Alevipoeg tamamen altından yapılmış bir keçe şapka ister. Gece boyunca Alevipoeg büyük bir tünel açar. Buraya bir şapka yerleştirir. Fakat ertesi sabah su canavarının dolduracağı yere birkaç delik açar. Böylelikle su canavarı başarısız olacak ve hazinesini kaybedecektir. Su canavarı Alevipoeg'in başarısız olması için bir hile yapar, fakat Kalevipoeg Kalevipoeg'in hizmetçisini içeri gönderir. Bu çocuk çok korkar, fakat tünelden kaçmayı başarır. Su canavarı da onu takip eder, Kalevipoeg ve Alevipoeg de gelip içeri girer ve hazineyi ele geçirirler. Kalevipoeg su canavarının gücünü test etmek için hizmetçinin yerine geçer ve onunla savaşır ve kazanır. Kalevipoeg insanların savunmak için bir şehir inşa etmeye karar verir. Bunun için keresteye ihtiyacı olur ve bu yüzden keresteleri almak için doğuya gider.

Onbirinci hikâyede Kalevipoeg, gölün büyücüsünün gönderdiği fırtınaya rağmen kerestelerle birlikte Peipus gölünden geçer. Çok yorulmuştur ve uyur. Uyurken büyücü onun kılıcını çalar, fakat çok uzağa götüremez. Kääpa nehrinde

kılıç ellerinden kayar ve nehre düşer. Büyücü kılıcı nehirden çıkaramaz. Kalevipoeg uyandığında kılıcının olmadığını fark eder. Onu arar ve bulur. Uzun süre kılıcıyla konuşur fakat onu nehrin dibinden kaldıramaz. Kılıç, Kalevipoeg’e nedensiz insan öldürdüğü için sinirlidir. Kalevipoeg kılıca lanet eder: “Seni kim taşırırsa, bir gün senin tarafından öldürülsün!” Kalevipoeg kerestelerle birlikte yola devam eder. Ormanda kaybolmuş ve iki devin saldırısından kurtulmuş, korkmuş bir cüceye rastlar. Adamı çantasına koyar.

On ikinci hikâyede Kalevipoeg halâ kerestelerle birlikte yolculuk etmektedir. Daha önce yenmiş olduğu su canavarının oğullarının saldırısına uğrar. Savaş sırasında kerestelerin kenarıyla düşmanlarına vurmasını söyleyen bir fısıltı duyar. Düşmanlarıyla savaşıır. Fakat bu savaşta çantasındaki cüce ölür. Kalevipoeg onu gömer. Çok yorgun olan Kalevipoeg sonra yedi hafta süren bir uykuya dalar. Büyücü tarafından yaratılan kâbuslarla dolu bir uykudur bu. Uyandığında yeni keresteler almak için Peipus gölüne dönmeye karar verir. Çünkü taşıdığı keresteler parçalanmıştır. Peipus gölüne vardığında bir köprü yapmaya başlar. Fakat köprü fırtına nedeniyle yıkılır. Bu nedenle gölde dolaşır ve yengeç yakalar.

On üçüncü hikâyede Kalevipoeg kerestelerle birlikte eve döner. Ona kral olarak yapması gerekenleri söyleyen bir saksığanın şarkılarını dinler. Aynı zamanda yaşlı bir kadından yılanlar için büyüleyici kelimeler öğrenir. Bir süre sonra üç kişi ile karşılaşır. Bu kişiler cehennemin girişindeki şeytana yemek hazırlamaktadırlar. Bu adamlar Kalevipoeg’e yeraltı yollarını gösterir. Burada cehennemin bakiresinin söylediği şarkıları dinler. Bu kadın ona cehennemin gizeminden bahseder ve bazı özel güçleri elde etmenin püf noktalarını öğretir. Bakire büyülü bir şekilde birini bir yerden bir başka yere götürebileceği, birinin dış görünüşünü değiştirebileceği bir tırnak şapkası verir. Daha sonra cehennemin yaşlı kadını mutfakta mahsur kalır. Cehennemin bakiresi kız kardeşini çağırır, Kalevipoeg ile birlikte coşkulu bir kutlama yaparlar.

On dördüncü hikâyede Kalevipoeg bakirelerle yeraltı dünyasında bir seyahate çıkar. Burada değişik şekillerde demir, bakır, gümüş ve altın, hatta ipek, kadife ve danteller vardır. Bakireler ona şeytan tarafından tutulan her şeyi gösterir. Kalevipoeg daha sonra şeytani bekler ve şeytanla savaşıır ve bakirelerin verdiği püf noktalarla onu yener. Kalevipoeg, zaferinden sonra ganimetleriyle ve bakirelerle birlikte yeraltı dünyasından ayrılır. Mağaranın girişindeki tahtalarının yanına geri döner. Daha sonra bakirelerle birlikte yolculuğuna devam eder.

On beşinci hikâyede yeraltı dünyasının zalimleri ortaya çıkar, fakat Kalevipoeg onlardan bakireler sayesinde kurtulur. Yaşlı olan şeytana yeraltı

dünyasından neler aldığını anlatır. Daha sonra uykuya dalar. Bu sırada cadı bakirelerin biri tarafından boğulmaktan son anda kurtulur. Daha sonra Olevipoeg ortaya çıkar ve Kalevipoeg'in şehir kurma planını yerine getirir. Burada Alevipoeg, Sulevipoeg ve Olevipoeg ile evlenen bakireler detaylı bir şekilde anlatılır.

Onaltıncı bölümde tamamen yeni bir konu ortaya çıkar: Kalevipoeg bilgeliğe ulaşmak ve dünyanın sonuna yolculuk etmek ister. Bir gemi inşa eder ve yolculuğa çıkar. Yolculuğu sırasında "Varrak" adında bir Labland bilgisi ile karşılaşır. Ona rehberlik etmesi için çok büyük bir para teklif ederek gemiye alır. Sayısız sorunları ve düşmanları altetmesine rağmen, dünyanın sonuna ulaşamayacağını kabul etmesi gerekir. Sonunda Kalevipoeg bu arayış yolculuğundan birçok deneyimle evine döner.

On yedinci hikâyede Olevipoeg şehri tamamlar ve bu şehre Tallinn'in eski adlarından biri olan "Lindanisa" adını verir. Fakat savaş tekrar başlar. Kalevipoeg düşmanla savaşırken bir bataklıkta atını kaybeder. Daha sonra Alevipoeg, Sulevipoeg ve Olevipoeg ile birlikte taşraya doğru gider. Burada bir mağaranın girişine ulaşırlar. Bu mağaranın girişinde bir kadın çorba pişirmektedir. Ona yardım ederek, çorbadan içerler. Bu arada Kalevipoeg'in omuzunda çan çalan bir küçük adam belirir. Kalevipoeg o adamın çanını alır ve çalar, böylelikle adamın güçleri Kalevipoeg'e geçer. Hep birlikte çimlere uzanırlar ve çim bakirelerinin dansıyla birlikte uykuya dalarlar.

On sekizinci hikâyede Kalevipoeg ikinci defa yeraltı dünyasını ziyaret eder. Oradaki birçok engeli çan sayesinde aşar. Şeytanın yardımcısına doğru koşar ve onu alt eder. En sonunda bir önceki ziyaretinde onu hırsızlıkla suçlayan yeraltı dünyasının lorduyla karşılaşır ve onunla bir düello yapar.

On dokuzuncu hikâyede yedi gün yedi gece süren düello anlatılır. Sonunda Kalevipoeg lordu yener ve yeraltı dünyasından büyük bir ganimetle döner ve büyük bir kutlama düzenler. Bir varlık ve mutluluk döneminden sonra savaş tekrar başlar. Lapland bilgisi görünür ve daha önce ona söz verilen ödemeyi talep eder. Sonunda Kalevipoeg uyuyamaz ve babasının mezarına gider, fakat bu defa babasından herhangi bir mesaj alamaz.

Yirminci ve son hikâyede savaş için aceleci bir hazırlık görülür. Hazine gömülür. Ülkenin her yerinden birlikler çağrılır. Zırhlı şövalyeler arasında şiddetli bir savaş başlar. Kalevipoeg tekrar atını kaybeder. Sulevipoeg savaşırken ölür. Alevipoeg, bir gölde kendini toparlamaya çalışırken boğulur. Kalevipoeg, Olevipoeg'i güç toplaması için dinlenmeye gönderir. Orada Olevipoeg üç elçi ile görüşür. Elçiler barış teklif ederler, fakat Olevipoeg arkasını döndüğünde onu öldürürler. Kalevipoeg bu olanları görür. Düşmanlarına büyük

bir öfke duyar. Yeni bir elçi gönderir. Kalevipoeg daha sonra yoluna devam eder ve önceden kılıcını diplerinde bıraktığını unutarak Kääpa gölüne girer. Suya girdiği anda kılıç iki ayağını birden keserek onu öldürür. Onun ölümüyle birlikte gözyaşları cennete kadar ulaşır ve cennette Kalevipoeg’e yeni bir görev verilir. O günden sonra Kalevipoeg bir atın üzerinde cehennem kapısını koruyacaktır ve bu şekilde şeytan cehennemden çıkıp dünyaya zarar veremeyecektir.

Kaynakça

- 📖 Abdurrezzak, Ali Osman. *Türk Dünyası Mitolojik Destanları ile Kalevala Destanı Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma*. Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Bilimi Bilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2014.
- 📖 Arukask, Madis. “The Estonian National Epic, Kalevipoeg: Its Sources And Inception.” *The Voice of the People: Writing the European Folk Revival, 1760–1914*. Ed. Matthew Campbell, Michael Perraudin. London, New York, Delhi: Anthem (Anthem European Studies), 2012. 123–139.
- 📖 Çobanoğlu, Özkul. “Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Boşnak Âşık (Gusları) Tarzı Şiir Geleneği Arasında Ortaklıklar Üzerine Tespitler.” *Millî Folklor*, 10-39 (1998): 8–24.
- 📖 Hasselblatt, Cornelius. *Kalevipoeg Studies The Creation and Reception of an Epic*. Helsinki: Finnish Literature Society, 2016.
- 📖 Larm, Pille-Riin. “Estonian Mythopoeia. Myths, Epics and Identity.” *Mythological Thinking, Folklore and Literary Discourse. European and Caucasian Experience (International Symposium dedicated to Vazha-Pshavela), 1: V. International Symposium. Contemporary Issues of Literary Criticism*. Ed. Irma Ratiani, Maka Elbakidze, Miranda Tkheshelashvili, Irina Modebadze, Tamar Gelashvili. Tbilisi, Georgia: Universali, 2011. 264–270.
- 📖 Laak, Marin; Piret Viires. “Intertextuality and Technology: The Models of Kalevipoeg.” *Intertextuality&Intersemiosis: seminar: 13-15 February 2003*, Tartu. Toim. Grishakova, Marina; Lehtimäki Markku. Tartu: Tartu University, 2004. 284-312.
- 📖 Mamedova, Tamilla. “Kalevipeg ve Oğuz Kağan Destanı Arasındaki Benzerlik İlişkisi.” *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi International Journal of Social and Economic Sciences* 1–2 (2011): 13–16.

- 📖 Talvet, Jüri. "Kalevipoeg, A great European Epic." *Estonian Literary Magazine* 17 (2003): 4–9.<http://earlyelm.estinst.ee/issue/17/kalevipoeg-great-european-epic/> Web. 01.04.2018)
- 📖 Valk, Ülo. "Authorship and textuality: The Kalevipoeg as Epic Landscape." *The Kalevala and the World's Traditional Epics*. Ed. Lauri Honko. *Studia Fennica Folkloristica* 12. Helsinki: Finnish Literature Society, 2002. 405-419.
- 📖 Vedru, Gurly; Krista Karro. "Folk Tales about Kalevipoeg: Traces in the Landscape" *Sharing Cultures 2013. Proceedings of the 3rd International Conference on Intangible Heritage*. Ed. Lira, Sérgio; Amoeda, Rogério; Pinheiro, Cristina. 2013. 211–217.
- 📖 <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-estonya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>. Web. 10.04.2018